

**La repressió dels
agermanats**

Onofre Vaquer
Bennasar

Mayurqa
(2000), 26:
57-71

LA REPRESSIÓ DELS AGERMANATS

Onofre Vaquer

RESUMEN: El artículo plantea la represión que sufrieron, durante el reinado de Carlos V, los agermanats mallorquines. Después de cuantificar el número de condenados a muerte, la confiscación de bienes y a galeras, se repasa la distribución de las composiciones (multas) por pueblos y por gremios de Ciutat.

ABSTRACT: The article quantifies the repression undergone by the so-called Majorican *agermanats* (brothers-in-arms) during the reign of Charles V. After quantifying the number of death sentences, confiscation of properties and sentences to galleys, you can see the distribution of these punishments or fines village by village and by guilds in the city.

Durant el regnat de Carles V es produïren les germanies mallorquines a les quals seguí una forta repressió.¹

A l'Arxiu del Regne de Mallorca trobam el *Llibre de lletres certificatòries de la Germania* (AH-4806), que tenim transcrit, on després de relatar-se els fets de la Germania des del 29 de setembre de 1522, vénen les sentències i composicions dictades pel virrei Miquel de Gurrea.

El 17-7-1523 es confisquen els béns a 106 agermanats de la Part Forana i a 56 de la Ciutat.

El 3-10-1523 són condemnats a mort i a confiscació de béns 39 agermanats, el 4 de novembre, altres 54, tant de la Part Forana com de la Ciutat, i el 7 de novembre 62 de la Ciutat que no tenen béns pel fet de ser pobres. El 1524 continuen les condemnes a mort, acompanyades sempre de confiscació de béns, de 34. En total 189 condemnes a mort, a les Comunitats castellanen foren 23. Cal dir que les condemnes són posteriors a la reducció de la Ciutat, però hi ha moltes execucions anteriors, ja que Gurrea penjava els presoners. Encara el 6-2-1525 es confiscaven els béns de 10 agermanats de la Ciutat.

El 14-3-1524 foren condemnades a galeres cinc persones que avituallaven els reclosos a la Ciutat. El 4 de novembre de 1523 es condemna a galeres 45 agermanats, als quals també se'ls confisca els béns. A altres quatre, se'ls desterra.

Als agermanats se'ls imposa una composició (en realitat una multa) com a persones «delades e inculpades de haver participat, assentit e consentit en lo levament del poble», les quals composicions «són estades fetes a cada un dels dits inculpats, segons la

¹ Vegeu una síntesi de les Germanies al segon volum de la nostra tesi, publicada sota el títol *Una Societat del Antigo Régimen* (Mallorca, 1988), pàg. 897-919.

qualitat de les culpes y facultats de lurs béns, y per les dites quantitats són stats remesos y perdonats, els vius quant a les culpes y béns, e los morts quant a la memòria y béns». A alguns que pretenien no haver participat en la Germania, «attés que per la armada feta de manament de sa majestat, són stats liberats de la opresió y tirania que staven voluntàriament, per subvenció de les despeses en dita armada fetes», els assignen unes quantitats a pagar. A causa que les mitjanes no donen la distribució de les freqüències (recordem el que deia Bernard Shaw que l'estadística és la ciència que demostra que si el meu veïnat té dos cotxes i jo cap, en tenim un per hom), i que les fórmules per mesurar la dispersió (desviació estàndard, coeficient de variació) són poc intel·ligibles per a la majoria de lectors, volem oferir-ne la distribució.

Vegem com es distribuïren les composicions, primer per pobles i després per gremis de la Ciutat.

ALARÓ

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
<i>Nombre</i>	<i>en lliures</i>	<i>Nombre</i>	<i>en lliures</i>
9	5	11	25
4	6	4	30
9	8	2	40
13	10	4	50
14	12	1	60
4	15	1	70
14	16	2	100
6	18	1	120
16	20	1	320
2	22		
Total agermanats: 118		Total lliures: 2.640.	

ALGAIDA

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
6	5	3	50
6	6	1	60
8	8	3	70
22	10	1	80
11	12	1	90
15	15	4	100
1	16	1	115
16	20	1	120
14	25	1	125
10	30	2	150
2	35	1	250
4	40		
Total agermanats: 134		Total lliures: 3.823.	

ARTÀ

<i>Agermanats</i> <i>Nombre</i>	<i>Composició</i> <i>en lliures</i>	<i>Agermanats</i> <i>Nombre</i>	<i>Composició</i> <i>en lliures</i>
1	3	7	25
2	4	6	30
11	5	2	35
14	6	1	40
13	8	2	50
17	10	1	60
19	12	2	80
27	15	1	150
3	16	1	250
12	20		
Total agermanats: 142		Total lliures: 2.530	

BINISALEM

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
2	5	1	27
1	8	4	30
15	10	1	35
25	12	5	40
10	15	2	50
11	16	2	65
12	18	2	80
9	20	1	160
1	22	2	250
10	25	1	450
Total agermanats: 117		Total lliures: 3.219	

BUNYOLA

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
1	5	1	60
1	8	1	70
3	10	1	75
2	12	4	80
6	15	1	125
1	16	2	150
9	20	1	200
1	25	1	300
2	30	1	400
4	40	1	450
3	50		
Total agermanats: 47		Total lliures: 3.048	

CAMPANET

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
1	5	5	30
3	8	2	40
6	10	1	50
9	12	1	60
11	15	1	75
9	16	1	80
4	18	1	90
7	20	5	125
4	25	1	160
Total agermanats: 72		Total lliures: 2.188	

CAMPOS

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
5	5	1	35
4	6	5	40
4	8	4	50
20	10	1	60
10	12	1	70
17	15	1	90
4	16	1	110
17	20	1	125
9	25	5	200
1	27	1	300
4	30		
Total agermanats: 113		Total lliures: 2.920	

ESCORCA

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
3	12	1	100
1	15	1	160
1	16	2	170
1	70		
Total agermanats: 11		Total lliures: 1.037	

ESPORLES

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
4	5	2	35
1	8	4	40
5	10	4	50
4	15	2	100
8	20	1	110
5	25	1	140
6	30		
Total agermanats: 47		Total lliures: 1.483	

FELANITX

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
22	5	10	30
4	6	3	35
7	8	3	40
37	10	3	50
16	12	1	70
30	15	3	80
8	16	3	100
21	20	1	150
14	25	1	1000
Total agermanats: 187		Total lliures: 4.535	

INCA

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
16	5	1	32
4	6	3	35
7	8	12	40
27	10	5	45
35	12	9	50
15	15	2	55
44	16	6	60
20	18	5	80
27	20	3	100
4	22	3	130
17	25	1	150
17	30	2	200
Total agermanats: 285		Total lliures: 7.104	

LLUCMAJOR

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
1	3	29	20
1	4	1	22
16	5	1	23
4	6	22	25
20	8	32	30
36	10	8	35
25	12	13	40
1	14	1	45
29	15	15	50
10	16	2	55
3	18	4	60
6	70	2	200
1	76	1	220
5	80	1	225
8	100	3	250

4	125	5	300
2	130	2	400
3	150		
Total agermanats: 517		Total lliures: 12.374	

MANACOR

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
11	5	3	50
9	6	2	60
14	8	1	70
37	10	1	80
29	12	1	90
41	15	2	100
6	16	1	120
10	20	1	125
13	25	1	150
4	30	1	150
Total agermanats: 188		Total lliures: 3.890	

MONTUÏRI

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
5	5	8	25
2	6	9	30
5	8	3	35
17	10	7	40
2	12	3	50
21	15	1	60
1	16	2	80
9	20	1	800
Total agermanats: 96		Total lliures: 2.807	

MURO

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
2	4	8	30
20	5	3	35
12	6	5	40
8	8	1	45
16	10	7	50
10	12	1	55
9	15	5	60
21	16	2	80
16	20	6	100
3	22	1	250
7	25		
Total agermanats: 163		Total lliures: 3.889	

PETRA

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
1	4	17	15
8	5	3	20
1	6	1	25
3	8	1	30
12	10	1	35
16	12		
Total agermanats: 64		Total lliures: 806	

POLLENÇA

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
1	3	13	40
1	4	1	55
14	5	3	60
10	6	2	70
16	8	1	75
47	10	1	80
25	12	4	100
34	15	1	100
30	16	2	125
17	18	1	140
34	20	1	150
1	22	1	170
23	25	1	180
11	30	2	250
3	35	1	500
8	40	1	550
Total agermanats: 311		Total lliures: 8.493	

PORRERES

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
2	3	28	15
3	4	9	16
13	5	17	20
21	8	10	25
26	10	9	30
21	12	2	35
7	40	1	100
1	45	2	125
8	50	1	130
7	60	4	150
1	70	1	200
1	90	1	250
Total agermanats: 196		Total lliures: 5.092	

SA POBLA

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
2	8	4	30
11	10	1	35
8	12	1	40
6	15	2	50
14	16	3	60
2	18	1	70
11	20	1	80
2	25	2	100
Total agermanats: 71		Total lliures: 1.667	

SENCELLES

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
1	5	6	25
3	6	6	30
6	8	3	35
14	10	3	40
6	12	5	50
9	15	5	70
27	16	2	80
11	20	1	100
1	22	1	170
Total agermanats: 110		Total lliures: 2.709	

SANTA MARGALIDA

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
1	3	1	30
1	6	1	35
3	8	1	40
3	10	2	50
4	12	1	60
7	15	3	70
12	16	3	80
8	20	1	100
3	22	1	150
Total agermanats: 63		Total lliures: 1.755	

SANTA MARIA

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
1	10	3	16
3	12	5	18
1	15	7	20
1	22	2	70
2	25	1	75

4	30	1	80
1	35	3	100
1	40	2	160
2	50		
1	60		
Total agermanats: 41		Total lliures: 1.681	

SANTANYÍ

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
2	4	8	25
11	5	4	30
3	6	1	35
5	8	3	40
9	10	1	50
7	12	1	60
9	15	1	80
2	16	1	125
12	20	2	200
Total agermanats: 82		Total lliures: 1.901	

SANT JOAN

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
1	4	9	12
12	5	11	15
2	6	2	20
6	8	1	30
7	10	1	80
Total agermanats: 52		Total lliures: 617	

SELVA

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
22	5	1	35
3	6	5	40
8	8	4	50
11	10	6	60
6	12	1	70
4	15	1	80
13	16	4	100
1	18	1	180
12	20	2	200
11	25	1	250
4	30	1	300
Total agermanats: 122		Total lliures: 3.825	

SINEU

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
1	3	15	20
8	5	10	25
4	6	4	30
7	8	2	40
25	10	3	50
25	12	3	70
25	15	1	80
11	16	2	100
1	18	1	130
		2	150
Total agermanats: 382		Total lliures: 3.546	

SÓLLER

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
15	5	4	75
2	6	7	80
8	8	12	100
27	10	1	110
12	12	1	120
11	15	1	130
1	16	1	140
24	20	5	150
24	25	1	160
22	30	1	170
1	35	3	200
28	40	1	225
1	45	5	250
17	50	1	350
8	60	1	375
7	70	1	500
Total agermanats: 254		Total lliures: 12.446	

Dels 254 agermanats compostats, 200 eren de Sóller i 54 de Fornalutx. Els de Sóller havien de pagar 8.359 ll. i la resta els de Fornalutx.

VALLDEMOSSA

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
12	5	9	30
20	10	1	35
4	12	8	40
13	15	3	50
16	20	1	55
2	23	2	70
13	25	1	80
1	110		
Total agermanats: 108		Total lliures: 2.301	

A Banyalbufar sols consta una dona composada per 70 lliures, i a Puigpunyent un per 20 lliures.

A Ciutat els principals gremis foren compostats en les quantitats següents:

PARAIRES

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
6	5	1	45
5	6	8	50
10	8	1	55
18	10	3	60
18	12	4	70
1	14	5	80
20	15	5	100
17	16	1	110
4	18	1	120
32	10	1	130
2	22	1	180
25	25	2	200
17	30	1	300
4	35	1	320
14	40	1	325
Total compostats: 230		Total lliures: 7.588	

FERRERS

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
2	5	5	20
1	6	6	25
1	8	2	30
11	10	1	40
4	12	4	50
1	15	1	100
2	16	1	120
Total compostats: 42		Total lliures: 959	

SABATERS

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
9	5	2	20
9	6	4	25
5	8	1	30
2	10	1	45
3	12	1	60
2	15		
Total compostats: 40		Total lliures: 500	

FORNERS

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
2	6	6	16
1	8	1	18
1	10	4	20
10	12	3	25
2	15	3	30
Total compostats: 36		Total lliures: 539	

SASTRES

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
1	3	1	18
2	5	10	20
7	10	2	25
7	12	2	30
1	14	1	50
5	15	1	60
10	16		
Total compostats: 52		Total lliures: 1.121	

FUSTERS

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
9	10	3	30
2	12	2	40
3	15	1	120
5	16	1	125
5	20	1	150
2	25		
Total agermanats: 34		Total lliures: 954	

TRAGINERS DE GARROT

<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>	<i>Agermanats</i>	<i>Composició</i>
3	6	3	15
1	8	2	16
9	10	8	20
2	12	3	25
Total agermanats: 31		Total lliures: 452	

Altres gremis de Ciutat foren compostats així:

<i>Gremi</i>	<i>Nombre</i>	<i>Lliures</i>	<i>Mínim</i>	<i>Màxim</i>
Picapedrers	30	550	6	70
Hortolans	26	568	6	25
BarreTERS	27	438	10	30

Moliners	25	661	10	60
Revenedors	21	511	6	60
Argenters	22	415	6	60
Botiguers	14	155	6	25
Gerrers	13	181	5	20
Apotecaris	12	629	10	320
Barbers	11	306	6	100
Boters	9	300	6	60
Corredors de coll	9	113	5	25
Basters, corders	9	282	6	80
Calafats	7	89	6	25

Altres persones foren composades individualment, com per exemple el mercader Pere Cerdà per 320 lliures o el mercader Guillem Seguí per 100. El 3-9-1523 es condemna 10 persones a servir al castell d'Alger amb confiscació de béns, o a pagar certes quantitats i exili perpetu, elegeixen l'exili.

A la Part Forana la vila que més havia de pagar era Sóller amb 12.446 lliures, seguida de Lluçmajor amb 12.374, Pollença amb 8.493, Inca amb 7.104. Porreres amb 5.092 lliures (196 agermanats) supera Manacor amb sols 3.890 (188 agermanats), fet que indica que a Manacor (terme més extens i poblat que Porreres) hi havia menys agermanats (hi hagué un aixecament de mascarats) i eren més pobres que els porrerencs. La vila amb més composats és Lluçmajor amb 517. No hi ha composats d'Alcúdia, on s'havia refugiat un grup de cavallers contraris a la Germania.

A la Ciutat, el gremi que més hagué de pagar, amb molta diferència sobre els altres, fou el dels paraires amb 7.588 lliures, el que indica que els paraires eren el gremi més poderós, eren els més rics i el que tenia més agremiats, no debades els teixits de llana eren la principal exportació de Mallorca. Els paraires tenen 230 composats mentre que els sastres, segon gremi amb més agermanats, sols en tenen 52 i han de pagar 1.121 lliures.

AGERMANATS

